

TRNISTÉ CESTY K LEPŠIEMU PROGRAMU SLOVENSKEJ TELEVÍZIE

JERGUŠ FERKO

K l ú č o v é s l o v á: spoločenské a programové priority – riadenie televízie – verejnoprávna televízia – kvalita programu – externé redakčné rady – Rada Slovenskej televízie

Tak ako „spoločenské vedomie zaostáva za spoločenským bytím“, tak i programy verejnoprávnej Slovenskej televízie (STV) zaostávajú za spoločenskými potrebami – a to dosť výrazne. Táto disproporcia je v niektorých ohľadoch doslova lomcujúca. Už roky kolektívne roníme slzy nad nízkym právnym vedomím našich občanov, ale kvalitné a práve na to zamerané programy sa objavujú zatiaľ iba v náznakoch, hoci svetlý vzor v podobe relácie *Občianske džudo* (TV NOVA) priam bije do očí. Na obrazovke STV občan zatiaľ márne očakáva (česť skutočne len ojedinelým výnimkám) konečne už aj koncepčný prístup k rómskej otázke, ktorá – najmä v podobe problémov sociálneho parazitizmu, chcenej nezamestnanosti, kriminality či občianskeho (ne)spolunažívania – predstavuje jeden z najvážnejších problémov našej spoločnosti, ak už nechcem použiť výraz časovaná bomba. STV pritom „pokrýva“ rómsku problematiku v podstate iba kultúrno-folkloristickým (!) štvrtročníkom (!) *Romale*. Na južnom Slovensku prebieha asimilácia Slovákov, čiže asimilácia väčšinového národa na svojom území, ale aj tento zrejme celosvetový unikát pozornosti Slovenskej (!) televízie zatiaľ úspešne uniká. V programoch STV citeľne chýbajú aj otázky zhubného pôsobenia niektorých náboženských siekt, rady občanom, ako sa brániť pred lavínou kriminality, účinnejšia napríklad ekologická či vlastenecká výchova mládeže, výklad filozofických a etických otázok je zas príliš jednostranne vyárendovaný pre kňazov a príliš vzdialený od necirkevných oblastí spoločenského života (veda, zdravotníctvo), pociťuje sa nedostatok kvalitnej zábavy...

Ak by som chcel byť trochu ironický: priveľa programov nesie silnú pečať skleníkového atmosféry bratislavských kaviarní a primálo sa ich tvorí na tepe živého „terénu“. Nechcem pôsobiť ako maximalista a uvedomujem si, že s televíziou je to podobné ako s počasím či politikou (keď nikdy nie sú spokojní všetci zúčastnení), ale niektoré naznačené disproporcie medzi obrazovkou a spoločenskou potrebou sú skutočne priam rukolapné.

Prezident USA Bill Clinton v súčasnosti zostavuje tím expertov, ktorí by sa mali pokúsiť do roka sformulovať spoločenské priority pre televízne vysielanie, a táto spoločenská objednávka bude do istej miery smerodajná aj pre súkromné komerčné stanice (už teraz pre ne platí záväzný podiel napríklad vzdelávacích programov). Podobný trend zaznamenávame prakticky v celej západnej Európe – televízia ako najúčinnější masovo-komunikačný prostriedok sa celkom logicky musí oveľa koncepčnejšie a efektívnejšie zapojiť do riešenia čoraz zamotanejšieho prepletenca problémov modernej spoločnosti.

Poslanie zo zákona

Postavenie Slovenskej televízie v systéme prostriedkov verejných informácií a jej úlohy vyplývajú zo zákona o Slovenskej televízii č. 321/96. Zákon označuje STV za

„národnú, nezávislú, verejnoprávnu, informačnú, kultúrnu a vzdelávaciu inštitúciu“ (§ 2) a definuje jej poslanie takto: „Poslaním Slovenskej televízie je slúžiť verejnosti tvorbou a šírením programov, založených na zásadách demokracie, humanizmu, etiky, pravdivosti, nezávislosti, profesionality a zákonnosti“ (§ 3 cit. zákona).

Zámer je vec jedna, prax druhá, a preto treba hľadať systém riadenia, ktorý by účinne pôsobil v smere zákonom daných cieľov. Inými slovami: systém riadenia, ktorý by sa premietal do kvality programovej produkcie STV (v zmysle uvedeného poslania a princípov) a zároveň by vykazoval potrebnú účelnosť a efektívnosť vynakladaných finančných prostriedkov.

Aby mohla STV plniť svoje spoločensky významné verejnoprávne poslanie, musí naplniť tri základné predpoklady: Predovšetkým si STV musí zachovať svoj verejnoprávny („štátny“) charakter a produkovať a vysielať kvalitné programy (štruktúrou i obsahom) odvodené od skutočných potrieb spoločnosti (informačných, kultúrnych, vzdelávacích a pod.). Druhou podmienkou je zachovať STV vysielať priestor minimálne na dvoch celoplošných vysielačích kanáloch. Po tretie musí STV prekonať súčasný stav finančnej poddimenzovanosti a získať ekonomické zázemie zodpovedajúce pomerom na mediálnom trhu (tlak súkromných televízií) a porovnateľné s ekonomickým zázemím verejnoprávnych televízií prinajmenšom v susedných štátoch – tento predpoklad možno naplniť iba zásadnou zmenou súčasného systému financovania STV.

Tento článok je pokusom načrtnúť súvislosti a možnosti naplnenia prvého z uvedených predpokladov.

Slabiny súčasného systému riadenia

Najväčšou slabinou súčasného systému riadenia STV je slabá previazanosť (spätná väzba) medzi fungovaním systému riadenia a kvalitou produkovaného programu (pod kvalitou treba rozumieť aj tzv. finančnú kvalitu – čiže vzťah medzi vynaloženými prostriedkami a finálnym výstupom: za koľko peňazí koľko a akej „muziky“).

Keďže ide o verejnoprávnu inštitúciu, fungujúcu prevažne na ekonomickej báze koncesionárskych poplatkov, aj kľúčové rozhodnutia internej povahy by mali byť prijímané na základe transparentného systému pravidiel, nie na základe netransparentného systému najmä osobných a ekonomických vzťahov. Pracovníci predovšetkým prvých troch úrovní riadiacej pyramídy (ústredný riaditeľ, jeho námestníci, riaditelia televíznych štúdií a šéfredaktori hlavných redakcií) sú pritom atakovaní v dvoch vzájomne sa prelínajúcich rovinách – predkladajú sa im na schválenie námety, scenáre a tvorivé projekty často i veľmi nízkej kvality (z interného i externého prostredia) a zároveň sú pod tlakom súkromných firiem z externého prostredia, ktoré majú vo vnútri STV svojich silne motivovaných „patrónov“. Tieto veľmi silné systémové tlaky nemožno účinne neutralizovať inak ako systémovými opatreniami. Na ilustráciu – jeden z bývalých ústredných riaditeľov STV, ktorý nastupoval do funkcie s odhodlaním zlepšiť podmienky zmluvy s IP (monopol na reklamu) a urobiť poriadok v zmluvách na lotériové hry, nakoniec na zmluve s IP nezmenil nič a zmluvy na lotériové hry, ktoré s externým prostredím podpísal na ďalší rok, označil sám (podľa vlastného vyjadrenia pred členmi Rady STV) ako nevýhodné. V systéme riadenia STV neexistuje účinný mechanizmus, ktorý by znemožňoval uzatvá-

ranie zmlúv nevýhodných pre diváka i STV (z hľadiska obsahu a kvality vyrábaného programu, fixácie vysielačích časov, skrytej či inej reklamy a jej /ne/spoplatnenia i z hľadiska celkovej ekonomickej výhodnosti zmlúv).

Snahy ex post riešiť aspoň tie najkrikľavejšie prípady nevýhodných zmlúv a dodatočne vyvodzovať pracovnoprávnu, resp. i trestnoprávnu zodpovednosť voči zodpovedným sú vopred odsúdené na neúspech, pretože kontrolou poverené orgány robia previerky dokladov úzko „technokraticky“, iba v rovine účtovno-právnej, kde sa z tohto pohľadu dajú postihnúť iba nepodstatné detaily (názorným príkladom takejto kontroly je rozsiahly elaborát, ktorý vlani vypracovala audítorská firma SOLIDITA). O neúčinnosti následných kontrolných krokov svedčí aj fakt, že nikto z ponovembrových vrcholových riadiacich garnitúr STV nebol postavený pred súd, hoci sú známe viaceré evidentné prípady nevýhodných zmlúv, prerastajúce až do vyslovených podvodov miliónových rozmerov (napr. prípad podvodu s peniazmi Konta nádeje, kde si súkromná s. r. o. „prilepšila“ z tohto konta o niekoľko desiatok miliónov korún).

V súčasnom systéme riadenia STV nedostatočne funguje aj mechanizmus, ktorý by zabráňoval tomu, aby sa nekvalitné (neinvenčné, povrchné či spoločensky málo žiaduce) námety a scenáre dostávali až do realizačnej fázy (do výroby). Inými slovami, aby sa nevynakladali peniaze na realizáciu nekvalitných nápadov, projektov či seriálov. Ak by sa podarilo systémovo skvalitniť tento moment rozhodovacieho procesu, nesporne by sa to priaznivo odzrkadlilo aj na kvalite vyrábaných programov.

Súvisiacim, i keď trochu osobitným problémom je, aby sa oslabil zabehnutý kolobeh výroby, fungujúci pričasto systémom „svoji svojim“, keď sa realizácia výroby niektorých programov a relácií šibuje tým „svojím“, bez ohľadu na to, že môžu existovať aj iné realizačné tímy, ktoré by urobili tú istú prácu lepšie a lacnejšie.

V ďalšom texte sa pokúsim navrhnúť systémové opatrenia, ktoré by vychádzali z načrtnutých diagnóz systému riadenia, a to v členení na vzťahové roviny:

- štát – STV,
- Rada STV – ústredný riaditeľ STV,
- interné prostredie.

Štát – STV

Pri tejto vzťahovej rovine treba vychádzať z dvoch základných skutočností: 1. STV je verejnoprávnou inštitúciou, 2. štát bude musieť dofinancovať najmä investičné potreby STV a čiastočne i výrobu programu. STV je značne finančne poddimenzovaná, čo sťažuje, aby na primeranej úrovni plnila svoje úlohy verejnoprávnej inštitúcie. Dá sa povedať, že STV je po Albánskej televízii druhou najchudobnejšou verejnoprávnou (štátnou) televíziou v Európe, pričom hospodári – vzhľadom na infláciu – s nižším rozpočtom, ako mala v roku 1992, keď bola iba „tretinkovou“ súčasťou federálnej televízie ČSTV. Nezávideniahodnú finančnú pozíciu STV dokumentuje medzinárodné porovnanie – kým STV mala v roku 1995 rozpočet 55 miliónov švajčiarskych frankov, ČTV 139,5 milióna, Maďarská televízia (MTV) 297,2 a Poľská televízia (TVP) 376,2 milióna. Na rok 1997 má STV plánovaný rozpočet cca 1,8 miliardy korún, Česká televízia má k dispozícii trikrát toľko. Systém financovania STV teda treba zmeniť, aby vôbec mohla plniť svoje

úlohy verejnoprávnej inštitúcie. Štát by mal umožniť STV prístup k väčšiemu objemu finančných prostriedkov, ktorých použitie by sa však viazalo na splnenie určitých podmienok:

- prostriedky by sa prísne účelovo viazali na konkrétne investičné alebo programové projekty;
- pri výbere externých dodávateľov (techniky alebo realizačných služieb na výrobe programu) by sa mal uplatniť postup v zmysle zákona o verejnom obstarávaní (č. 120/96) a za zváženie stojí, či pri používaní prostriedkov zo štátneho rozpočtu neuplatní toto pravidlo absolútne, t. j. bez ohľadu na finančnú kvótu stanovenú týmto zákonom;
- za zváženie stojí aj myšlienka programovej dohody, ktorá sa objavuje v materiáloch Únie slovenských televíznych tvorcov (ÚSTT) – navrhujú, aby STV raz za 4 roky (na začiatku volebného obdobia) uzavrela s Národnou radou SR programovú dohodu so stanovením záväzkov pre oblasť spravodajstva, publicistiky, dokumentárnej tvorby, tvorby pre deti atď.

Výchovno-vzdelávací rozmer vysielania STV ako verejnoprávnej inštitúcie by mal účinne reagovať na najpálčivejšie spoločenské problémy – narkománia (drogy, fajčenie, alkohol, gamblerstvo), kriminalita (násilná, mravnostná, hospodárska), zdravotná výchova (nesprávna životospráva, hygiena), problém nízkeho právneho vedomia obyvateľstva súvisiaci aj s transformačným posunom spoločenských hodnôt, problém nie najvhodnejšej sociálnej filozofie určitých skupín obyvateľstva (nezamestnaní, najzaostalejšie skupiny Rómov), osobitne rómska otázka (spolužitie, kriminalita, pomýlený požadovačný vzťah k štátu ako bezodnej pokladnici), problematika južného Slovenska (presadzovanie princípov dominancie štátneho jazyka, slovensko-maďarské spolužitie), kultúrna identita (úpadok miestnej kultúry, amerikanizácia, násilie), privatizácia (transparentnosť, pozitívne i negatívne príklady), problémy bežného občianskeho života (pozri *Občianske džudo* na NOVE). Analýza by nesporne ukázala na veľký nepomer medzi páľčivosťou toho-ktorého naznačeného spoločenského problému a jeho (ne) prezentovaním vo vysielaní verejnoprávnej STV.

Štát (NR SR, vláda SR, Rada STV) sa doteraz príliš zaoberal otázkami samotného chodu STV. Dozrel čas sústrediť sa skôr na formulovanie spoločenskej objednávky na výrobu programu, ktorú by štát financoval v rámci ním stanovených pravidiel. Výrazný krok v tomto smere urobilo pred niekoľkými mesiacmi Ministerstvo kultúry SR, keď poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu (viac ako 300 miliónov korún) zmluvne viazalo na plnenie určitých požiadaviek, do značnej miery identických s programovými prioritami, ktoré pre STV vytýčila Rada STV.

Rada STV – ústredný riaditeľ STV

Najúčinnejším nástrojom Rady STV pri ovplyvňovaní kvality programu je kompetencia rady schvaľovať typovú vysielaciu štruktúru, ktorá stanovuje, aký typ programu a kedy sa má vyselať (dosadením konkrétnych programov do typovej vysielacej štruktúry vzniká titulová vysielacia štruktúra).

Tlak rady na skvalitnenie typovej vysielacej štruktúry už priniesol čiastočné výsledky (účelná redukcia počtu relácií, stabilnejší charakter typovej vysielacej štruk-

túry o. i. aj obmedzením počtu tzv. programových výnimiek, čiže náhlych a neplánovaných zmien programu, väčšie zohľadňovanie objektívnych výsledkov sledovanosti a diváckej spokojnosti), ale dosiaľ sa rade nepodarilo primäť vedenie STV, aby prinieslo na obrazovku vyslovene „deficitné“ programy – napríklad občiansku publicistiku (týždenne) alebo kvalitný politický kabaret (aspoň raz mesačne). Nový ústredný riaditeľ STV sa zaviazal tieto resty verejnoprávnej STV v krátkom čase napraviť, ale dá sa očakávať, že tento obrat – bližšie k divákovi a jeho problémom a očakávaniam – nebude jednoduchý.

Bez ohľadu na snahu nového vedenia STV musí Rada STV venovať príprave typovej vysielacej štruktúry ešte väčšiu pozornosť ako doteraz, na čo je však potrebné – aby sa dalo rozhodovať kvalifikovanejšie a exaktnejšie – vypracovať pri príprave typovej vysielacej štruktúry viacero analýz so zainteresovaním širšieho okruhu expertov. Posilnenie tohto strategického smeru činnosti Rady STV si vyžiada zvýšiť rozpočet Rady STV, aby bolo možné financovať vypracovanie štúdií zadávaných externým odborníkom. Nutná bude v tomto smere i užšia spolupráca Rady STV s odbornými útvarmi STV. Určitým technickým problémom pritom je, že pre Radu STV je zo zákona partnerom iba ústredný riaditeľ STV a za predchádzajúcich riaditeľov Rada STV často narážala na to, že informácie od rady (dokonca i jej uznesenia) neprenikali ďalej dovnútra STV.

Ďalším systémovým opatrením zameraným na skvalitnenie programu z pozície Rady STV by bolo, keby rada podmienila štart nových seriálov svojím súhlasom. Rada totiž má v zmysle zákona o STV i kompetenciu „schvaľovať dlhodobé plány a koncepcie...“ (par. 10 zák. 321/96) a najmä seriály s veľkým počtom (neraz i niekoľko desiatok) dielov nesporne sú programovými koncepciami, ktorých prezentácia na obrazovke významne a dlhodobo ovplyvňuje celkovú kvalitu a úroveň programu. Rada si v zmysle Štatútu Rady STV môže na tento účel (i na iné účely) vytvárať poradné orgány.

Otvoreným problémom ostáva aj neuspokojivá úroveň slovenčiny prezentovaná vo vysielaní STV. Rada musí presadiť, aby sa náprave tohto javu venovala v STV primeraná pozornosť. Je nedôstojné, aby v slovenskej verejnoprávnej televízii chronicky odznievali vytrvalo sa opakujúce vážne jazykové kazy (zúčastníť sa rokovania, deti majú radi Ságu, prádlo atď.).

Vlaňajšia novelizácia zákona o STV pririekla Rade STV nové kompetencie, najmä schvaľovať rozpočet STV a stanovovať odmeny ústredného riaditeľa, čo staré znenie zákona (č. 254/91) neumožňovalo. Rada využila tieto nové kompetencie a svojím uznesením č. 5/97 stanovila ústrednému riaditeľovi 8 bodov programových priorít (uplatniť v politickom spravodajstve medzinárodne uznávaný tzv. tretinový model, posilniť a skvalitniť tvorbu pre deti, zabezpečiť reláciu občianskej publicistiky, politický kabaret, televíznu chvíľku s humorom, príhovory zaujímavých osobností, pravidelnú pozornosť venovať slovenskému juhu a rómskej otázke, posilniť pôvodnú domácu tvorbu, zvýšiť jazykovú úroveň vysielania) s tým, že ich plnenie sa bude vyhodnocovať každý štvrtrok (aj pri kvartálnom skladaní „účtov“ Rady STV pred gesčným výborom Národnej rady SR) a na základe tohto hodnotenia bude rada rozhodovať o výške kvartálnych odmien pre ústredného riaditeľa. Navyše, rada požiadala ústredného riaditeľa, aby do návrhu rozpočtu STV na rok 1997 premietol finančné zabezpečenie týchto ôsmich programových priorít a aby takto vyčlenené finančné prostriedky boli účelovo viazané.

Súhrnom týchto opatrení sa zrejme podarí prelomiť atmosféru programového konzervativizmu a zotrvačnosti v STV, v rámci ktorej sa doterajšie požiadavky rád STV (ktoré vlastne formulovali spoločenskú objednávku) odbavovali suchým konštatovaním, že (napríklad vo vzťahu k občianskej publicistike či politickému kabaretu) „z redakcií neprišli námety“ a – hotovo. Takto doteraz postupovali mnohí tzv. samostatní televízni tvorcovia – sami si program vymysleli, sami natočili a sami sa naň potom aj pozerali... Ústredný riaditeľ STV I. Kubiš ubezpečil radu, že ak príslušné redakcie nebudú schopné zabezpečiť, čo sa od nich požaduje, budú sa im patrične krátiť disponibilné finančné zdroje, prepustia sa tým činom nadbytoční redaktori a úloha sa zadá do externého prostredia.

Interné prostredie STV

Systémovou chorobou interného prostredia STV je nedostatok účinných spätých väzieb najmä v komunikačnom, kompetenčno-rozhodovacom, motivačnom a hospodárskom zmysle. Systém riadenia sa príliš mení podľa (často sa striedajúcich) ľudí namiesto toho, aby ľudia prichádzajúci na zodpovedné funkcie boli nútení prispôbovať sa (osvedčenému) systému. S týmto stavom ostro kontrastujú pomery v externom prostredí plnom dravých súkromných firiem, ktoré si dokážu šikovným využívaním riadiacej ťažkopádnosti verejnoprávnej STV zabezpečiť blahobytný život. Ak sa niekto (napríklad Rada STV) dotkne ekonomických záujmov týchto firiem, v parlamente a médiách sa ako na povel spustí krik o politickom zneužívaní verejnoprávnej inštitúcie a o potrebe odvolať radu. Práve mútné vody častých odvolávaní rád STV (a ústredných riaditeľov) vytvárajú vhodnú pôdu pre vysokú životnú úroveň niektorých záujmových skupín. Časť televízneho vysielania vlastne tvorí akoby sprivatizované vysielanie súkromných firiem. Tento stav neprospeje kvalite programu, televíznemu divákovi, v konečnom dôsledku ochudobňuje štátny rozpočet a vzhľadom na postavenie, poslanie a úlohy verejnoprávnej televízie je neúnosný.

Ukazuje sa potreba dopracovať viaceré základné dokumenty (Štatút STV) a interné smernice do takej miery, aby sa objektivizoval rozhodovací proces, aby sa rozhodovanie aspoň o základných veciach podriadilo istým pevným pravidlám, ktoré by zúžili manévrovací priestor pre partikulárne záujmy. Pracovníci prvých troch úrovní riadiacej pyramídy (ústredný riaditeľ, jeho námestníci – pre oblasť ekonomiky, programu, techniky, riaditelia televíznych štúdií a šéfredaktori hlavných redakcií) by mali mať uzavreté manažérske zmluvy, ktoré by im na jednej strane zabezpečili väčšiu istotu a perspektívu a na druhej strane by obsahovali i príslušné (kontrolovateľné a vymáhateľné) reglementy pre ich postup v niektorých oblastiach (schvaľovanie námetov, scenárov, zmlúv s externým prostredím). Pri doterajšom systéme nefunguje účinný postih – napríklad ak šéfredaktor schváli zlý scenár alebo ak ústredný riaditeľ podpíše nevýhodné zmluvy, prakticky nič sa nestane. Rada STV zameriava svoju pozornosť aj na tieto problémy a v súčinnosti s vedením STV prikrôči k vypracúvaniu príslušných pravidiel, ktoré sa implantujú ako systémové opatrenia do fungovania STV.

V STV sa nie vždy dôsledne využíva tzv. kontrolná projekcia (KP), pri ktorej sa hodnotí, preberá a pred zaradením do vysielania posudzuje vhodnosť a kvalita

vyrobeného programu. Len zriedkavo sa závery z kontrolnej projekcie účinnejšie premietajú napríklad do výšky zárobku interných či externých pracovníkov, ktorí sa podieľali na výrobe daného programu. Pri hodnotení ex post (akým je aj KP) sa však už ťažko dá zmeniť na vyrobenom programe niečo podstatnejšie. Oveľa efektívnejšia by bola oponentúra ex ante, teda už na úrovni námetov a scenárov – ešte pred zadaním do výroby. Prax ukazuje, že mnohé témy či aspekty čoraz zložitejšej spoločenskej reality idú svojou šírkou záberu nad rámec tvorivého a odborného potenciálu STV. Preto by bolo účelné a žiaduce vytvoriť pri niektorých hlavných redakciách (osobitne pri redakcii publicistiky a dokumentu a pri redakcii vzdelávania) externé redakčné rady, ktoré by pravidelne (napríklad raz za tri mesiace) hodnotili už odvysielanú produkciu danej redakcie, ale ich hlavnou úlohou by bolo najmä posudzovať a oponovať námetu, scenáre a dlhodobjšie programové koncepcie (pripravované seriály, ročné dramaturgické plány a pod.). Momenty nekvality by sa tak odfiltrávali v tej najžiaducejšej etape, teda ešte pred spustením výroby a vynaložením značných prostriedkov. Stanoviská a závery týchto externých redakčných rád by boli v určitej miere záväzné pre ďalší chod príslušnej redakcie (konkrétne podrobnosti sa dajú implantovať do Štatútu STV, interných pokynov atď.).

Uzavretosť toho istého okruhu tvorcov totiž ústi aj do určitého druhu skleníkovej choroby, keď časť týchto tvorcov produkuje program, ktorý je zaujímavý pre nich samých a už menej pre široký okruh divákov. Táto skleníková choroba sa názorne premieta aj do drobných formálnych znakov – napríklad pri diskusných reláciách označujú diskutujúcich identifikačnými titulkami iba sporadicky, pri upútavke na reláciu *Na koreň veci* sa divák z televíznej obrazovky vôbec nedozvedel, že ten bradatý pán je Boris Zala – tvorcovia zasiahnutí ponorkovou chorobou tieto znalosti u divákov predpokladajú už automaticky, čo je však v princípe pomýlené a elementárne neprofesionálne. Do televíznej tvorby je nepochybne potrebné vniesť aj pohľady zvonku, pohľady mimotelevíznych odborníkov, čo čiastočne supluje Rada STV, a ako systémové opatrenie priamo do prípravy programu by takéto pohľady mohli vniesť práve spomínané externé redakčné rady. Nie náhodou majú takéto redakčné rady prakticky všetky renomované noviny a časopisy, hoci v samotných redakciách pracuje na prvý pohľad dostatok odborne zdatných profesionálov.

Čas činov

Táto štúdia-úvaha vychádza z predpokladu, že Slovenská televízia si aj v budúcnosti zachová svoj verejnoprávny („štátny“) charakter a dokáže produkovať a vysieľať kvalitné programy odvodené od skutočných potrieb spoločnosti. V oboch naznačených smeroch má STV ešte značné rezervy, ktoré možno do istej miery vysvetliť jej detskými chorobami súvisiacimi najmä s premenou provinčnej televízie na samostatnú televíziu samostatného štátu. Osobitným problémom je uvažovaná privatizácia vysielačieho (terestriálneho) okruhu STV 2 a prechod na šírenie druhého programu prostredníctvom družice najmä s ohľadom na to, že program zachytiteľný v celej Európe musí mať nevyhnutne inú štruktúru a náplň. Na jednej strane to predstavuje značnú komplikáciu (lebo „družicový“ program nebude môcť bez zvyšku plniť všetky verejnoprávne funkcie „terestriálneho“), na druhej strane to bude azda i potreb-

ným impulzom na zásadnú zmenu filozofie tvorby oboch programov, pretože pri tej súčasnej hrá STV 2 až pričasto úlohu iba akéhosi odpadového koša nosného programu STV 1.

V mnohom môže byť Slovenskej televízii vzorom Česká televízia, ktorá pod tlakom súkromnej konkurencie dokázala v relatívne krátkom čase výrazne skvalitniť svoj program. Prezentované návrhy systémových zmien a opatrení, zameraných na skvalitnenie programovej tvorby a upevnenie verejnoprávneho charakteru Slovenskej televízie chápem ako podnet na ďalšiu diskusiu i celkom konkrétne kroky v oblasti systémovej externej i internej normotvorby. Ak chceme mať dobrú verejnoprávnu televíziu, treba pre to aj čosi urobiť. Pretože zmeškaných vlakov už bolo v tomto smere hádam dosť.

Adresa autora: Jerguš Ferko, Klincová 7, 821 08 Bratislava

Thorny Ways to Improve Programme of the Slovak Television

Jerguš Ferko

Key words: social and programme priorities – television management – public service broadcasting – quality programme – external editorial boards – Council of the Slovak Television

In the whole developed world, the tendency to use television programme in seeking the solution to the most urgent social issues is evident. Particular role is played by the public service broadcasting. After 1989, the programme of the Slovak Television does not meet the social needs. This is why the state authorities (Ministry of Culture) as well as the Council of the Slovak Television – a body elected by the Slovak parliament – are seeking for the ways how to guide the STV and draw its attention to some social problems. Early in this year, the Council of the Slovak Television obligated the STV's director to meet eight programme priorities. Inter alia, to deal with the issue of the Slovak South (i. e. assimilation of the Slovaks at their own territory), the Romanies issue (social maladjustment, criminality, calculated unemployment). The Council also expects that the program of the STV will reserve more space

for more widen range of personalities. The programmes for children and youth as well as the entertainment programmes (a political cabaret) should be improved and current affairs programmes with the aim to raise the citizens' legal consciousness should be included in the schedule. Besides, so called one third principle – one third for the government, one third for the ruling coalition and one third for the opposition – in political news service should be applied. To improve the programme, more sophisticated management mechanism is needed as well. The author criticises concrete shortages and recommends several solutions. For example, establishing of external editorial boards which, already in pre-production phase, would expertise programme projects. The author as the Council's vice-chairman presents activities of this body, but also obstacles and problems the Council must surmount.